

המומחה שגילה ראשון שצבי גור שיקר להורי אורון ירדן מסביר כיצד פועלת

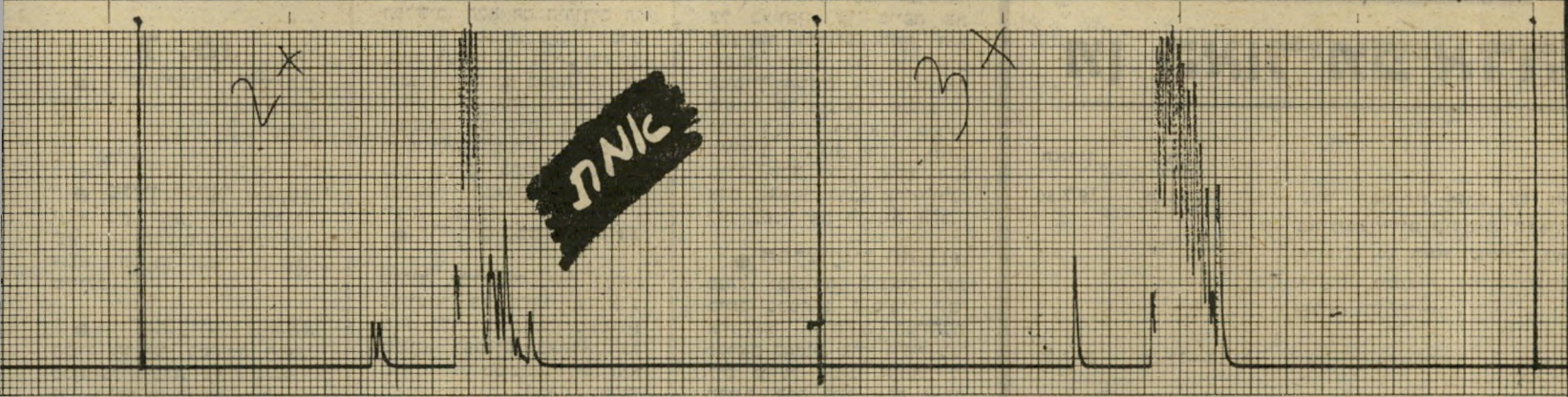

CHART No. 5009 1/77

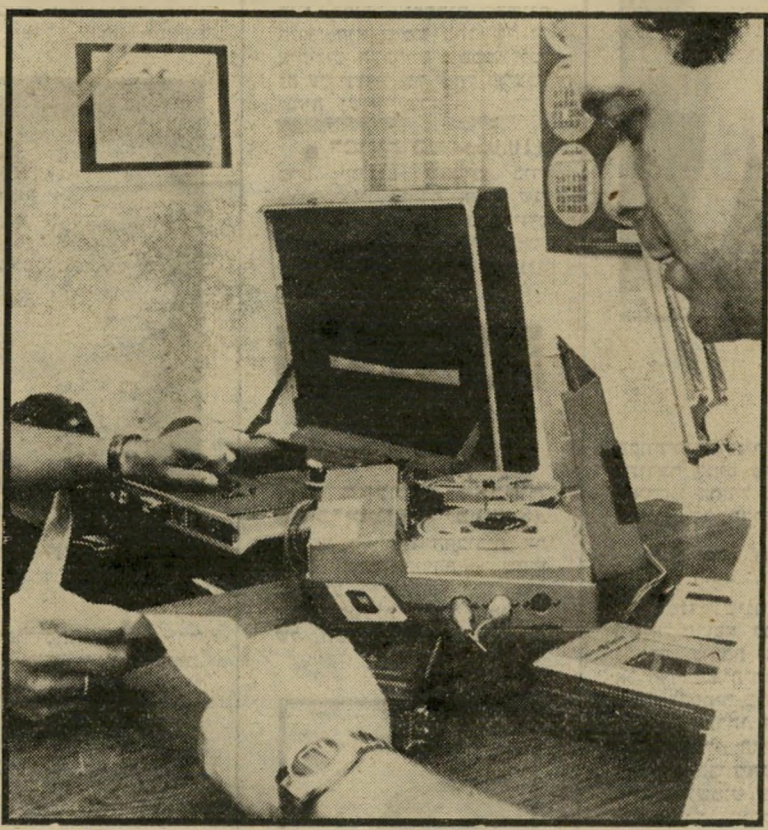
סרט התוצאות של בדיקת אמת לפי הקלטת הקול (משמאל לימין) - בימין

אמת ושקר ביד הלשונו

שונות. בעת משאומתן עיסקי, במיוחד כאשר מדובר בעסקאות של מיליונים, מעוניין כל צד לדעת עד כמה מוכן הצד השני לוותר, או עד כמה הוא יעמוד על תנאיו לעיסקה. במקרים כאלה יכולה התעקשות על סעיף מסויים, אם מנחשים מראש את תגובתו של הצד השני, להסתכם ברווח נקי של מיליונים ואפילו עשרות מיליונים לירות. אנשי-עסקים רבים נוהגים להביא לאמסל הקלטות של האיש עימו הם נמצאים במשאומתן. אמסל קובע, לפי ההקלטה, אם האיש דובר אמת כאשר הוא מכריז שלא יוותר בנושא מסויים, או שזו רק עמדת-מיקוח הפתוחה לוותרים. בהתאם לאבחנתו של אמסל מתכננים לקוחותיו את צעדיהם הבאים במשאומתן, מקשיחים או ממתנים עמדות.

למכשיר הממ"ן יש גם שימוש נרחב בשטח הפסיכולוגיה. עליידי ידיעה באיזה מקום הפצינט משקר ובאיזה מקום הוא דובר אמת, יכול הפסיכולוג לקצר את תהליך הבדיקה ולקבוע אנליזה מדוייקת יותר. בין לקוחותיו של אמסל נמצאים פסיכולוגים, השולחים אליו הקלטות של חולים. אמסל מאבחן עבורם את דברי השקר, הקשורים בדרך כלל בנקודות הריגשות בנפשו של הנבדק. השירות שנותן אמסל לקוחותיו הוא סודי. כל חשיפה עשויה להוות הרסנית ביותר. רבים מהלקוחות הם אנשים מפורסמים, וחלק מהצלחתם נוקפת לזכותו של אמסל. דוגמה לכך הם עורכי-דין פוליטיים מסויים. בבית-המשפט אסור לבצע הקר לסות. אולם ישנם עורכי-דין המקליטים בחשאי עדים במהלך המישפט, ומביאים את ההקלטות לבדיקה אצל אמסל. כך הם יודעים היכן העד משקר והיכן יש להגביר את הלחץ עליו.

סוג אחר של לקוחות הם עיתונאים. אלה מעוניינים פעמים רבות לרדת לנבכי הצרותיהם של פוליטיקאים, ולדעת עד כמה הן כנות ואמיתיות. הנבדק המפורסם ביותר של אמסל הוא הנשיא אנוואר אל-סאדאת, שלעל סמך נאומו בכנסת קבע אמסל עוד בנובמבר 1977 את הדברים הבאים: „הנשיא אל-סאדאת יסכים לחתום על הסכם שלום נפרד עם ישראל, וזאת בניגוד לדבריו, שלא יתכן הסכם שלום נפרד בלי השתתפותן של ארצות נוספות באזור. „דברקותו בנושא הפלסטיני אינה מלאה והוא יחתום על הסכם שלום עם ישראל מבלי שישותפו הפלסטינים, וזאת גם כן בניגוד לדבריו שאמר בכנסת. הנשיא אל-סאדאת כנה בדבריו, שבא לשים קץ למצב המילחמה השורר בין ישראל ומצריים.“ כאשר פורסמה חוות-ידעת זו פיקפקו רבים באמינותה. אולם ההתפתחויות לאחר מכן הוכיחו שהיתה אמינה.

מיזוודה חכמה מד-המתח הנפשי (ממ"ן) הוא מכשיר קטן יחסית המותקן כולו בתוך תיק ג'ימס בונד. בתמונה: מכשיר הממ"ן ולידו מכשיר-הקלטה. הממ"ן פועל על סמך הקלטת קול בלבד.

ר ירדן איננו בחיים! כאשר השי-מיע טוביה אמסל, בעל משרד חקירות תל-אביבי, קביעה חריגה-שמעית זו, יותר משבוע לפני שנתגלתה גופתו של אורון ירדן, לא ידעו קציני המיסטרה אילו מישקל לייחס לה. אולם כאשר התברר עד כמה היתה הערכה זו נכונה ומדוייקת, הופנו הזרקורים אל עבר איש זה ואל המכשיר היחיד במינו בארץ, שבו הוא משתמש.

אמסל בן ה-31, בעל תואר ראשון בקרימינולוגיה באוניברסיטת ברי-אילן, עובד כחוקר פרטי מאז 1970. לפני כארבע שנים נסע לשנת השתלמות בארצות-הברית, שם התמחה בשימוש במכשירי לגילוי-שקר. כשחזר ארצה הביא עימו מכונת-אמת, השונה מהמכשירים שהיו בשימוש עד אז בארץ. היה זה מד מתח נפשי (ממ"ן), מין גלאי-שקר המבוסס על גלי-הקול. עד היום אמסל הוא החוקר היחיד בארץ המשתמש בו.

בזמן דיבור מתלווה לקולנו רעד של שרירי מערכת הדיבור, מסביר אמסל, „שרירים אלה מפעילים בהרמוניה את הלסת, השפתיים, מיתרי הקול וכל אבר הלוקח חלק בפעולת הדיבור. רעד שרירים זה נמצא בתחום תדרים תת-קולי, דהיינו מתחת לטווח שאוזן האדם מסוגלת לקלוט. זהו, למעשה, תדר נוסף, בלתי קליט ל-אוזן, המתלווה לקולנו.

תופעה נוספת המאפיינת את רעד השרירים, היא כי בזמן מתח נעלם הרעד, ההסבר לתופעה נעוץ בעובדה שהשרירים, שבזמן רגיעה נשלטים עליידי מערכת ה-עצבים המרכזית, עוברים בזמן סכנה ל-שליטת מערכת העצבית האוטונומית. מערכת עצבים זו מפעילה בעיקר את אברי הגוף הפנימיים, כגון הלב. מערכת העיכול וכו', של פעולתם אין לנו שליטה רצונית. מסתבר שמערכת העצבים האוטונומית משתלטת על רעד השרירים ומפסיקה את פעולתו. התדר שיוצר רעד השרירים נעלם בשעה זו מקולנו.

מכשיר הממ"ן מסוגל לקלוט את תדר רעד השרירים ולהופכו לגרף, מהשוואה של הרישומים אפשר לראות כי בזמן רגיעה נפשית המכשיר קולט שני תדרים — ה-אחד תדר הקול, השני תדר רעד השרירים. בזמן סכנה רועם המכשיר אך ורק את תדר הקול, ואילו התדר של רעד השרירים אינו רשום. באמצעות ניתוח של נתונים אלה ניתן לאבחן אמת או שקר. „כאשר אדם משקר ביועין גופו מתנהג כמו בזמן סכנה, ואז נעלם תדר השרירים

פנטס פופולרי

זכיה אמסל מפעיל במשרדו, ב-שדרות בן-גוריון 1 בתל-אביב, גם גלאי-שקר רגיל. במכשיר זה הוא בודק אנשים שאפשר להביאם לבדיקה, מבלי שיש צורך להסתיר את דבר קיומה. אולם השירות המיוחד והבילעדי של משרדו, המעסיק כמה חוקרים פרטיים, הוא מכשיר הממ"ן.

את הממ"ן המציאו שני מהנדסים שעבדו במשרד-ההגנה האמריקאי, מסביר אמסל. „אלה היו אלן בל וקולונל צ'רלס מקוויט-

צורך בחיבור חיישנים לגופו של הנבדק, אלא מספיקה הקלטת קולו בלבד, לשם ניתוח ואימות גירסתו.“ בשל יתרונותיו של המכשיר זוכה אמסל בקהל לקוחות רחב ומגוון. כך יתרון החשוב ביותר של הממ"ן הוא בכך שניתן לבצע בו בדיקה, מבלי שהנבדק יודע על כך. לשם כך די בהקלטת קולו של האיש, שלגביו רוצים לדעת אם הוא דובר אמת או שקר. תוך זמן קצר מספק אמסל חוות דעת מדוייקת. בין לקוחותיו של אמסל נמצאים אנשי-עסקים רבים ועורכי-דין המייצגים חברות

המיבחן סאדאת

ב ניגוד למכשיר הפולגרף, מת-בסס הממ"ן אך ורק על קולו של הנבדק, כמדד לבדיקת ריגושים. לכן אין